

## משרד החגור והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ר נ ו ת ל ע י ר ו נ ב פ ו ר ש ת ה ש ב ו ע  
בעריכת ד"ר נחמה ליבוביץ שבת העשרים ואחת

ראתחנו (תשכ"ב)

## הפסרה לשבת נחמד

ישעיה מ'

א. נחמד נחמד עמי

פרגט יונתנו: נביא אנוניאס הנחמד על עמי אפר אלחכוד.

ר"ק... כל אלה הנחמדות עתידים לימות המשיח... ופרוש 'נחמד' כמו שפרשנו  
בפסוק (ישעי' ל"ה ג') "חזקו ידיים רפות".  
ושם פרשנו

פעמים יבוא הצור לא לאדם מיוחד אלא  
למי שיהיה, כמו (בר' כ"ז) "דאה ריח בני..."  
(ירמיהו י"ג י"ח) "אמור למלך ולגבירה חטפילו שבו..."

אבן כספי. אדני כסף: כלומר: תנחמד עמי במה שיעדתי לכם מחרצו בית ראשון  
כי אחר שבעים שנה ישוב ויבנה.

שד"ל... ה' יקרא לעמים כלם ואל תבל ומלואה לבחם את עמו

1. מהר הקשי בפסוקנו וכמה תשובות שונות נחנו כזה לישוב  
הקשי? מה התבדל ביניהם?

2. במה דומה פסוקנו לירמיהו כ"ג י"ח?

ב. נחמד נחמד.

ויקרא רבנו: זו פרשה י (ב)

...אמר ישעיה: סמייל הייתי בבית הללודי ושמעתי קולו של הקב"ה אומר:  
(ישעי' ר') "את מי אשלח ומי ילך לבן", שלחתי את סיכה וחיו מכין אותו,  
הה"ד (מיכה ד') "בשבת יכו על הלחי"; שלחתי את עמלס והיו קורין אותו  
פסילוס (=קטוע בלשונם), דאמר ר' פנחס: "למה נקרא שמו עמלס? שהיה עמוס  
בלשונם. מנחה - "את מי אשלח ומי ילך לבן?" ואומר: "חנני שלחני!"  
אמר לו הקב"ה: "ישעיה! בני טרחנים הם, טרבינים הם, אם אתה מקבל עליך  
להתנזר וללקות מבני - אתה הולך בשליחותי, ואם לאו - אין אתה הולך."  
אמר לו: "על מנת כן (ישעי' ג') "בני נחתי למכים ולחיי למורטים", ואיני  
כדאי לילך בשליחות אצל בניך." אמר לו הקב"ה: "ישעיה! (תהי' מ"ה) "אחבה  
צדק ותשנא רשע על כן טשחך אלוקים אלוקיך שמון ששון מחברין", "אחבה צדק"  
אחבה לצדק את בני, "וחשבה רשע" - ששנאת מחביבן, "על כן טשחך... מחבילך",  
מהו 'מחבירך'? כל הנביאים קבלו גבורות נביא מביא: (במד' י"א) "ויאצל  
מן חרוח אשר עליו..."; (מלכים ג' ב') "נחה רוח אליהו על אלישע" - אבל  
אתה מפי הקב"ה: (ישעי' מ"א א') "ירוח ה' עלי, יען טשח ה' אותי לבשר עגבים".  
חייך שכל הנביאים סתבאום בגבורות פשוטות ואתה נחמדות כפולדתו (ישעי' כ"א)  
"עוררי! עוררי!" "התעוררי התעוררי" "אנכי אנכי הוא מנחמכם" (ישעי' מ')  
"נחמן נחמן".

ראב"ג. וטעם פעמים - דרך מתירות, או רגע אחרי רגע.

ר"ק... ותכפל לחזק.

ר' שלמה בן יצחק מריבין: ספר היקרון עולם (אל ישעיה): ולעם חכמל, כי חנה יש  
גלות ישראל וגלות מבינה, ועל זה יש לבן לחצער יוחר, על שמו הגדול המוולל  
בגויים, ועל כן נקרא ליום חישועה, בעבור שאז יתקוש שטן בכל העולם, וזהו  
שאמר 'נחמד' בעבור ישועת ה' שיתקדש שמו בעולם, 'נחמד' על גאולת עצמכם.

עוד: ישועת ישראל תהיה כפולתה: גאולת גופם וגאולת נפשם, כי מלבד היותנו  
סובלים עול גלות וצרות רבות, אנן טבטעריט על שאין אנן יכולים לקייח דוב  
חסדות ולעבוד את ה' כהוגן בארצות הגויים. ומזה חזק ונכמל הגאולה גם כן,  
כי אז נעבוד את ה' כראוי.

1. מה הן השיטות השונות שבהן מסבירים ה"ל את כפל המלים.  
(טור את כל ה"ל לקבוצות!)  
(שים לב במיוחד לעמדת ויקרא רבתי!)
2. מה ראוי רש"י שלא עמד על הכפל שבפסוקו ולא הלך בדרך שחלף בה  
בבמ' י"ז כ"ח ד"ה כל הקרב הקרב. (וע' גליון קרח תשכ"ב. שאלה ג')?

ג. דברו על לב ירושלם וקראו אליה  
כי מלאה צבאה  
כי נרצה עונת  
כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה.

היש להבין את שני המשפטים הפותחים ב"כי" כתכנן הדיבור והקריאה או כנתינת  
מעט לקריאה?

נסח להכריע בין הדעות הבאות:

אליטיר... מלבד הנחמה צריכה פיוס, וזהו "דברו על לב ירושלם", שהוא לשון פיוס, ועם כל זה לא תתפייס כי אם עוד צריכה קריאה אליה, כי אחר הפיוס עוד מתרחקת לבוא... והטעם שצריך כל זה, הוא: על "כזמלאה צבאה", שלא זכתה להגאל בזמן קרוב אלא אחר כי מלאה צבאה, שהוא עד עת קץ...

שד"ל והקריאה היא "כי מלאה צבאה" וכי בשלם עבשה.

מקרא כפשוטו לא הבינו חכמי הגויים קריאה זו, כסבורים ש"קרא" כאן פעל יוצא והפעול "כי מלאה צבאה" עד סוף הפסוק... ובאמת... "כי מלאה צבאה" - גותן טעם לשלפניו כמו שאומרים: חפץ ה' קרבת ירושלם, כי מלאו ימי שלומיה.

ד. כי מלאה צבאה

ראב"ע: מלאו ימיה, וכמוהו (איוב י"ב י"ב) "כל ימי צבאי איחל", (איוב ז' א') "הלא צבא לאנוש עלי ארץ". והמפרשים אמרו שהוא כמשמעו, והראשון הוא הנכון.

אא 1. הסבר מהו ההבדל בין פרושו לבין פרוש "המפרשים"?

אא 2. מהו בימוקו של ראב"ע להחליט ש"הראשון הוא הנכון"?

ה. כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה.

ראב"ע ד"ה כפלים: מצרות שלקח כל גוי.

ו"ה בכל חטאתיה: בעבור כל חטאתיה.

רד"ק... ובאמרו "כפלים" ר"ל שתיים, והוא אומר על שתי גלויות שגלו ישראל: גלות  
בבל וזה הגלות. ולמה היה זה? בעבור כל חטאתיה.

אברבנאל שלא היו רעותיהם מקריות אלא השבחיות טאת ה', ושלקח כפלים ממה שפשעו, כי אם היות שלא היה הדבר כן, כי כגבה שמים על הארץ גבר חסדו על יראיו, הנה כדי לפייסה צוה שיאמרו כן, לפי שהיושב בצער יגוה לו, כשאמרו לו שבאה לו צרה רבה על לא חמס עשה. ואיוב יוכיח, שהיה מצטער, לפי שהבריות היו אומרים לו, שנענש כפי חטאו... והענין כולו שכבר מרקו עוונותיהם וגשאר הקב"ה כאלו ליה טעם וחייב להשלים להם טובות על מה שקבלו יותר מן הראוי, ובאסוף הוא לשלם.

שד"ל דברי תחנונים הם, ודרך המבחסים להגדיל הצרה בעיני מי שבאה עליו, למען הראות עצמם מרגישים בצרתו, שאם לא יעשו כן יאטם אזבו לתחנומיהם. (וקרוב לזה אברבנאל). ומי שלא תנוח דעתו בפירוש זה - הנה לו פירוש אחר והוא לר' שלמה מאריבי ז"ל (רב בפאדובה) בספרו "תיקון עולש":  
"לדעת" "כפלים בכל חטאתיה" הוא כמשמעו, והוא על דרך (זכריה א' ט"ו)  
"אשר אני קצפתי טעם והמה עזרו לרעה".

(1) מהו הקשר שאותו מנסים ליישב?

(2) מה אלץ את ראב"ע לפרש "בכל" - "בעבור כל", מה תיקן בזה?

(3) לפי דברי שד"ל קרובים דבריו לדברי אברבנאל. הסבר מהו ההבדל (ח"ק) שבין דבריו לדברי אברבנאל והראשונים?

השאלות המסומנות x קשות והמסומנות אא קשות ביותר, יפתור כל אחד לפי חבנתו.

שאלות וגם תשובות יש לשלוח לד"ר נחמה ליבוביץ, קרית-משה, ירושלים